

# **Elevkårens**

- 1) verksamhet**
- 2) organisation**
- 3) aktiva**
- 4) medlemmar**



# Inledning.

**I elevkåren finns evenemangen** och aktiviteterna, förmånerna och erbjudandena, föreställningarna och uppträdandena, frågorna och kraven. Det är elevkåren som skapar gemenskap och sammanhållning, nytta och nöje, stämning och känsla, respekt och stolthet.

Det är viktigt att elevkåren får saker att hända. När man tänker på elevkåren ska man tänka på en organisation som verkligen gör något – som kan göra idéer till verklighet på kort tid och som vill göra skillnad. Kan elevkåren leva upp till det så ökar förtroendet för den.

Det är därför verksamhet är grunden i elevkåren. Det är det en elevkår gör som är poängen med elevkåren. En elevkår som inte anordnar några evenemang eller aktiviteter, som inte säljer några varor eller produkter, som inte sätter upp några föreställningar och uppsättningar och som inte driver några frågor eller krav – det är en elevkår som inte har något att komma med.

Sedan kan det se olika ut på olika skolor. På en skola kan det vara en stor

framgång för en elevkår att få ihop en innebandyturnering mellan klasserna, medan det på andra skolor kan finnas elevkårer som anordnar stora skolkamper mellan olika skolor.

I det här häftet går vi igenom vilken verksamhet en elevkår kan bedriva. Vi skriver också kort om vilken verksamhet som brukar finnas i skolföreningar och skoltidningar snarare än i elevkårer. När vi går igenom en elevkårs verksamhet skiljer vi mellan social, ekonomisk, kulturell och politisk verksamhet. Mer om vad varje kategori innehåller går vi igenom senare i häftet.

Naturligtvis är gränserna mellan olika verksamheter aldrig så skarpa, men det kan vara bra att ha olika kategorier att utgå från. Det är en sak att ordna en skolfest och en annan sak att ställa krav på bättre lärare, på samma sätt som det är något annat att ordna en konsert än att sälja skolmateriel i elevkårens café.

Olika personer är också intresserade av olika saker. Det gäller både för elevkårens medlemmar och för elevkårens aktiva.

För vissa är det föreläsningarna och debatterna som lockar med elevkåren, medan det för andra är välkomstverksamheten eller att elevkåren lägger tid på att informera alla elever om deras rättigheter. På samma sätt är det mer intressant för vissa att vara med och driva viss verksamhet. Den som ordnar lekar och tävlingar är inte alltid samma person som går skyddsronder och inspekterar ljuset, ljudet, luften och lokalerna.

Men att olika personer är intresserade av olika saker är inget konstigt. Det är först när elevkåren ser till att driva verksamhet för alla elever som elevkåren kan bli riktigt förankrad på skolan. En elevkår som bara bedriver viss verksamhet kommer aldrig att nå ut. Känn dig därför glad och stolt över all den verksamhet som startas i elevkåren. Att få saker att hända är att göra skillnad – och det är det som gör skoltiden mer givande för eleverna på skolan. ♦

## Syfte

Syftet med en elevkårs verksamhet är att göra skoltiden bättre.

## Vision

Visionen för en elevkårs verksamhet är att alla ska få den verksamhet de behöver och vill ha.

## Idé

Idén med en elevkårs verksamhet är att göra saker som gör skillnad för elever.

## Grundfilosofi

Grundfilosofin för en elevkårs verksamhet är att en elevkår inte är något utan sin verksamhet.

## Löfte

Löftet med en elevkårs verksamhet är att alltid göra det man kan för elevkårens medlemmar.

## Profil

Profilen för en elevkårs verksamhet är att man får saker att hända och gör skillnad.

## Positionering

Positioneringen för en elevkårs verksamhet är att ingen annan kan erbjuda samma verksamhet som elevkåren.

# Elevkårer

**E**n elevkår är en organisation som har elever som medlemmar. Precis som studentkårer har studenter som medlemmar har elevkårer elever som medlemmar – och precis som en studentkår är en organisation så är en elevkår det också.

För att vara en förening eller en organisation krävs att man har styrelse, stadgar och medlemmar. För att vara en elevkår och inte en skolförening krävs att man vill finnas till för alla elever på skolan och inte bara för vissa. Med andra ord så är man en elevkår så länge man är en organisation som vill ha alla elever på skolan som medlemmar.

För att alla elever på skolan ska vilja bli medlemmar kommer en elevkår att behöva ta tillvara sina medlemmars intressen – sociala, ekonomiska, kulturella och politiska. Det är därför man pratar om att en elevkår kan bedriva social, ekonomisk, kulturell och politisk verksamhet.

Med andra ord kan man säga att en elevkår anordnar evenemang och aktiviteter, säljer varor och produkter, sätter upp föreställningar och uppsättningar och driver frågor och krav. Vill man ge exempel kan man berätta om alla de olika saker som en elevkår kan göra. Exempel på evenemang och aktiviteter – alltså social verksamhet – är välkomstverksamhet, avslutningsverksamhet, skolfester, högtidsfirande, skolkamper och lekar och tävlingar. Exempel på frå-

gor och krav som elevkåren driver – alltså politisk verksamhet – är lärare, scheman, betyg, skolmat, fysisk arbetsmiljö och psykosocial arbetsmiljö.

I de allra flesta elevkårer organiseras verksamheten i utskott och kommittéer. Ett utskott är en grupp av personer i elevkåren som bedriver verksamhet under ett helt år. En kommitté är en grupp av personer i elevkåren som bedriver verksamhet inför ett visst tillfälle eller under en kortare period. Ett exempel på ett utskott kan vara ett påverkansutskott eller ett skolfestutskott, som anordnar flera skolfester under ett läsår. Ett exempel på en kommitté skulle kunna vara studentkommittén eller spexkommittén, som enbart bedriver verksamhet under vissa perioder av året, även om förberedelserna kan pågå under längre tid.

Vilka verksamheter som bedrivs av en elevkår och vilka som bedrivs av skolföreningar kan variera mellan skolor. På de flesta skolor är det så att verksamhet som är viktig för många eller alla elever drivs i elevkåren, medan verksamhet som enbart är viktig för vissa elever drivs i skolföreningar. Det gör att elevkåren och skolföreningarna har möjlighet att växa och bli starka, bredvid varandra och samtidigt tillsammans, eftersom många skolföreningar har bra kontakt med elevkåren på skolan och vice versa. ♦

## Social verksamhet

Social verksamhet är verksamhet som skapar gemenskap och sammanhållning och som får elever att umgås och lära känna varandra. Några typiska exempel är välkomstverksamhet, avslutningsverksamhet, skolfester, högtidsfirande, skolkamper och lekar och tävlingar.

## Ekonomisk verksamhet

Ekonomisk verksamhet är verksamhet som skapar nytta och nöje och som ger lägre priser och högre kvalitet på varor och produkter. Några typiska exempel är skolmateriel, skolkläder, skolkatalog, skolresor och skolcaféer samt rabatter och studentmössor.

## Kulturell verksamhet

Kulturell verksamhet är verksamhet som skapar stämning och känsla och sprider kultur som elever gillar, genom evenemang, föreställningar och uppträdanden. Några typiska exempel är konserter, festivaler, debatter, föreläsningar, musikaler och spex.

## Politisk verksamhet

Politisk verksamhet är verksamhet som skapar respekt och stolthet och lyfter upp elevers åsikter på agendan, genom att driva frågor och krav mot lärare och rektorer. Några exempel är frågor och krav om lärare, scheman, betyg, skolmat, fysisk arbetsmiljö och psykosocial arbetsmiljö.

# Skolföreningar

**E**n skolförening är en förening som har elever som medlemmar. Precis som med elevkårer kan man dra paralleller till studenter och studentföreningar, och precis som för elevkåren är det som gäller för att man ska vara en förening att man har styrelse, stadgar och medlemmar, även om stadgan i en skolförening inte alltid behöver vara lika utförlig som i en elevkår.

Till skillnad från elevkåren riktar sig alltså en skolförening inte till alla elever på skolan utan enbart till de elever som är intresserade av det som skolföreningen sysslar med. Det utesluter inte att en skolförening kan bedriva viss verksamhet mot alla elever på skolan, men oftast sker verksamheten enbart för de egna medlemmarna.

Det märks ofta på medlemssiffrorna. Om det går 800 elever på skolan kanske elevkåren har 600 medlemmar och är noga med att se till att alla elever får ut något av elevkåren – annars kommer det inte att gå att få med sig alla elever i elevkåren. På samma skola kanske skolidrottsföreningen har 50 medlemmar, kulturföreningen 40 medlemmar och den internationella föreningen 25 medlemmar. Antagligen skulle aldrig idrottsföreningen eller den internationella föreningen sikta på 600 eller 700 medlemmar, eftersom det sannolikt inte finns så många elever på skolan som är intresserade av idrott eller internationella frågor.

På många skolor kan det finnas mindre skolföreningar, som ibland kallas klubbar. Ett sätt att se på skillnaden mellan föreningar och klubbar är att föreningar är öppna för alla medan klubbar brukar vara mer stängda. Men det händer också att föreningar kallas för klubbar och vice versa. Några exempel på mindre skolföreningar kan vara skolföreningar som handlar om partipolitik eller sakpolitik, religiösa skolföreningar, ämnesföreningar och hobbyföreningar samt sällskapsföreningar av olika slag. ♦

## Skolidrottsföreningar

Skolidrottsföreningar är skolföreningar som sysslar med idrott. En skolidrottsförening kan syssla med mer eller mindre alla lagsporter och individuella sporter. En del skolföreningar driver skolans gym i samarbete med skolan och många har lag som deltar i Skol-DM eller Skol-SM.

## Kulturföreningar

Kulturföreningar är skolföreningar som sysslar med kultur. En kulturförening kan syssla med teater, dans, konst, foto, musik, litteratur, film eller teveserier och är ibland uppdelad i flera olika föreningar beroende på vilka områden eleverna är intresserade av.

## Internationella föreningar

Internationella föreningar är skolföreningar som sysslar med internationella frågor. En internationell förening sysslar oftast med informations- och kunskaps-spridning kring internationella frågor eller bedriver insamling till olika typer av internationella projekt.

## Partipolitiska föreningar

Partipolitiska föreningar är skolföreningar som sysslar med partipolitik och antingen sympatiserar med en viss sida i politiken, som höger eller vänster alternativt socialism eller liberalism, eller som är knutna till ett partipolitiskt ungdomsförbund.

## Sakpolitiska föreningar

Sakpolitiska föreningar är skolföreningar som sysslar med sakpolitik i någon form. Några exempel på sakpolitiska ämnen är jämställdhet, miljö, HBT-frågor, antirasism, mänskliga rättigheter och fildelning.

## Religiösa föreningar

Religiösa föreningar är skolföreningar som är kopplade till en viss religion. En religiös skolförening kan syssla med alltifrån gemensam bön till att sprida information och kunskap om en viss religion. De vanligaste religiösa föreningarna är kristna och muslimska skolföreningar.

## Hobby- och ämnesföreningar

Hobby- och ämnesföreningar är skolföreningar som är kopplade till en hobby eller ett visst ämne. Några exempel är samhällspolitiska eller naturvetenskapliga skolföreningar, som matte/naturföreningar, dataföreningar eller utrikespolitiska föreningar. Andra exempel kan vara spelföreningar eller språkföreningar.

## Sällskapsföreningar

Sällskapsföreningar är ett samlingsnamn för alla former av skolföreningar där umgänget, sällskapandet, står i centrum. En del sällskapsföreningar är stora och har funnits länge, medan andra mer uppstår som mindre klubbar under ett eller två års tid. Många sällskapsföreningar sysslar med liknande saker som andra skolföreningar, men är mer inriktade på själva sällskapandet och använder aktiviteterna kanske mer som en anledning att träffas än för att just utöva aktiviteterna i fråga.

# Skolmedia

**B**redvid elevkårer och skolföreningar kan det finnas skolmedia av olika slag, som skoltidningar, skolradio, skolteve och grupper som exempelvis gör årsböcker eller bloggar. Nuförtiden kan skoltidningar både finnas i tryckt format och på nätet och det samma gäller skolradio och skolteve, som kan finnas på Internet eller sändas på vanlig radio eller teve.

En skoltidning är en tidning som drivs av elever och riktar sig till elever på en viss skola. Skoltidningen brukar nästan alltid vara självständig från elevkåren, så att den kan granska elevkåren på samma sätt som den granskar lärare och rektorer på skolan. Inget hindrar dock att skoltidningen får ekonomiskt stöd från

elevkåren, motsvarande ett presstöd. I sådant fall finns det en poäng att det fattas beslut om presstödet på elevkårens årsmöte, så att en styrelse för en elevkår som blir granskad av en skoltidning inte kan dra tillbaka stödet på grund av skoltidningens granskning.

På de allra flesta skolor är skoltidningen en förening, och har styrelse, stadgar och medlemmar. Man brukar dock inte kalla en skoltidning för en skolförening. Nästan alltid är det redaktionsarbetet, som leds av en chefredaktör, som är det viktiga i skoltidningen, snarare än styrelsearbetet. De som är aktiva i en skoltidning har ofta mer fasta roller än i skolföreningar, till exempel som journalister, fotografer och formgivare.

En skoltidning kan skiljas från en tidning som ges ut av elevkåren, till exempel en kårtidning. Kårtidningen sprider information om elevkåren medan skoltidningen bevakar allt som händer på skolan, oberoende av om det händer i elevkåren eller i skolföreningarna. ♦





# Social verksamhet.

- ➔ Syftet med social verksamhet är att skapa gemenskap och sammanhållning bland elever.
- ➔ Visionen för social verksamhet är att alla elever på skolan ska lära känna varandra eller åtminstone någon gång ha pratat med varandra.
- ➔ Idén med social verksamhet är att anordna evenemang och aktiviteter som ger elever möjlighet att träffas och umgås.
- ➔ Grundfilosofin för social verksamhet är att ge elever möjlighet att mötas.
- ➔ Löftet med social verksamhet är att ge nya vänner och bekanta.
- ➔ Social verksamhet kan vara till exempel välkomstverksamhet, avslutningsverksamhet, skolfester, högtidsfirande, skolkamper eller lekar och tävlingar.

**P**å de flesta skolor finns det många elever som inte känner varandra. Kanske handlar det om att elever som går i samma klass inte känner varandra eller om att elever på ett och samma program inte umgås. Kanske kan det också handla om att elever inte känner varandra mellan olika program eller olika årskurser. Kanske umgås treorna för sig och ettorna för sig eller så träffas eleverna på samhällsprogrammet i en del av skolan medan eleverna som går naturprogrammet hänger i en annan. Kanske är det så att de flesta eleverna har sina vänner och bekanta någon annanstans än på skolan. När man går i gymnasiet tillbringar man oftast mellan fyra och åtta timmar per dag i skolan. Det kan bli så mycket som 30–40 timmar varje vecka i en och samma byggnad med samma människor – lektioner, raster, håltimmar, lunchraster och före och efter första och sista lektionen. Om få känner varandra kommer antagligen skoltiden inte att bli samma sak som den skulle kunna vara, och en del hamna utanför. Det är då den sociala verksamheten i elevkåren kommer in i bilden.

Med social verksamhet kan elevkåren skapa gemenskap och öka sammanhållningen bland eleverna. Fler elever kan lära känna varandra och få nya vänner och bekanta, som de inte fått om inte elevkåren arrangerat evenemang och ak-

tiviteter. En etta kan bli kompis med en trea, en tjej på ett program bli ihop med en kille på en annan och en person som man aldrig riktigt pratat med i ens klass kan man plötsligt börja äta lunch med. Elevkårens sociala verksamhet för elever närmare varandra och gör skolan till en plats där alla kan lära känna alla.

När de nya ettorna kommer till skolan brukar elevkåren exempelvis bedriva välkomstverksamhet och när treorna slutar gymnasiet är det dags för avslutningsverksamheten inför studenten. Mitt i terminerna kan det bli tid att ordna skolfester och en eller två gånger per år arrangeras skolkamper av olika slag, mellan olika klasser och program eller mellan olika skolor. Under terminens gång kan man fira högtider eller anordna lekar och tävlingar.

För att lyckas med social verksamhet hjälper det att veta hur man arrangerar evenemang och aktiviteter på bästa sätt. En del av kunskapen handlar om projektledning. Projektledning behövs även för all annan verksamhet, men är särskilt viktigt för social verksamhet, när det är många olika saker som ska fungera samtidigt under ett arrangemang. En annan del av kunskapen handlar om hur man arbetar med event, alltså hur man kan skapa maximal uppmärksamhet och entusiasm för ett evenemang – före, under och efteråt. ♦

# Exempel på social verksamhet

## Välkomstverksamhet

Verksamhet som välkomnar nya elever till skolan går under namnet välkomstverksamhet och drivs av tvåor och treor för de nya ettorna. Välkomstverksamheten kan pågå första dagen, veckan, månaden, terminen eller läsåret. Välkomstsamtal, skolguide, faddrar, insparkar och välkomstfester, på eller utanför skolan, är exempel på välkomstverksamhet. Syftet är att skapa gemenskap och sammanhållning bland de nya ettorna och få dem att känna sig delaktiga i den gemenskap som redan finns på skolan.

## Högtidsfirande

Högtidsfirande kan ske före och under högtider som lucia, jul, påsk, halloween och alla hjärtans dag men också vara kopplat till sommar- och julavslutningar. Ofta äger firandet rum på skolan och arrangeras av elever som gillar högtiden eller tycker att det är roligt att uppmärksamma högtider i allmänhet.

## Avslutningsverksamhet

Avslutningsverksamhet är verksamhet som avslutar treornas tid i gymnasiet och drivs av ettor och tvåor för treorna. Avslutningsverksamhet kan pågå under sista läsåret, terminen, månaden, veckan eller dagen. Exempel på avslutningsverksamhet är studentutsläpp, studentbal, champagnefrukost, studentskivor, utsparkslekar och lärarluncher, på eller utanför skolan. Avslutningsverksamhet bedrivs som en del av den gemenskap och sammanhållning som finns i att ha gått i samma skola och klass under tre års tid.

## Skolkamper

Skolkamper är matcher eller turneringar mellan elever i olika klasser, olika program eller olika skolor, eller mellan elever och lärare. Ofta arrangeras skolkamper en gång per läsår eller en gång per termin. Alla former av sporter kan ingå, men vanliga inslag är fotboll, innebandy, basket, rugby och friidrott. Skolkamperna finns till både för dem som deltar och för publiken.

## Lekar och tävlingar

Lekar och tävlingar är ett samlingsnamn för olika former av upptåg där elever deltar. Exempel är sällskapspel och sällskapslekar och tävlingar kopplade till uppdrag, kunskap, utklädnad eller idrott. Plats och tillfälle är helt fritt – lekar och tävlingar kan ordnas i korridorer, i rasthallar eller på skolgården och det kan ske varje dag, varje vecka, en gång i månaden eller en gång per termin, helt beroende på hur mycket verksamhet elevkåren vill bedriva.

## Skolfester

Skolfester kan ordnas för elever på en viss skola eller elever på flera olika skolor, om skolfesten arrangeras gemensamt. Ofta arrangeras skolfester på ett uteställe i närheten av skolan, men de kan också arrangeras på skolan, i de flesta fall en eller två gånger per termin eller läsår. Skolfester finns till för att ge elever en möjlighet att träffas och umgås under andra former än annars.

# Arrangemang och event

Ett arrangemang eller ett event är en händelse som sker på en begränsad plats under en begränsad tid och som på något sätt ger dem som närvarar en annorlunda upplevelse. Avsikten med arrangemanget kan vara att propagera för en åsikt, att marknadsföra en produkt eller att tillsammans delta i någonting som man tycker är roligt och intressant. Arrangörernas huvudsakliga uppgift är att göra arrangemanget genomförbart och att få folk att komma.

**D**et finns arrangemang som sker med jämna mellanrum, kanske en gång om året, och som har ett tydligare program från början, och så finns det mer spontana arrangemang som kanske bara händer en gång. Oavsett måste det hela börja med att någon tar initiativ till och planerar arrangemanget. Enklast är att göra det genom att utse en arbetsgrupp som man ger mandat att självständigt fatta beslut kring arrangemanget, utifrån vissa ekonomiska ramar och vissa önskemål från elevkårens sida.

En poäng med att dra in så många som möjligt i arbetsgruppen är att varje person som är involverad har ett nätverk och vänner som kan vara av betydelse för arrangemanget och som framför allt kan vara publik under arrangemanget. Om man har en stor uppslutning ökar marknadsföringen och förväntningarna.

I ett arrangemang är man ofta beroende av att andra involveras i arrangemanget på ett eller annat sätt. Det kan handla om att man vill låna skolans lokaler – eller någon annan lokal – och då blir de man lånar lokalen av en del av det nätverk man bygger upp för att kunna genomföra arrangemanget. Det kan även handla om att man behöver sponsorer för att kunna få ekonomin att gå runt. Ens nätverk kan också vara medlemmar i elevkåren som har synpunkter eller vill hjälpa till med något, eller andra organisationer som kan vara värdefulla samarbetspartners.

Det nätverk man bygger upp är en värdefull resurs som man kan utnyttja, inte bara för vad de rent konkret kan ställa upp med under arrangemanget, utan också för att de kan bli ambassadörer för projektet. För varje ny aktör som involveras involverar man indirekt de vänner och bekanta som dessa aktörer har och

som kan bli deltagare i arrangemanget. Därför bör man vara noga med att alla aktörer som ingår i ens nätverk känner sig engagerade och positivt inställda, och inte utestängda eller kort hållna.

Om ett arrangemang är väl genomfört kommer de som har deltagit att ha en historia att berätta efteråt. Därför är det viktigt att ta tillvara den tid då arrangemanget äger rum så att det hela tiden händer grejer och man interagerar med andra. För att skapa en upplevelse som kan bli en historia bör man tänka på tiden, rummet och deltagarnas medverkan i arrangemanget.

Ett arrangemang är begränsat i tid. Man kanske har några timmar eller en dag på sig att genomföra det man vill. Därför måste man noga planera allt som ska ske så att deltagarna får så stor utdelning som möjligt under den korta tid man har på sig. För den som deltar på

ett bra arrangemang upplevs i allmänhet tiden som sammanpressad – det händer mer än vad det brukar på en timme. För att lyckas med det kan man behöva en värd som ansvarar för att allt klaffar och ett program där allt det man ska genomföra inträffar i en bestämd ordning.

Arrangemang är också begränsade i rum. Man kanske befinner sig i en festsal, i ett café eller på en fotbollsplan. För några timmar samlas deltagarna på denna plats för att uppleva någonting kul och då gäller det att också platsen känns kul. I bästa fall ska det kännas lite grann som att man är på semester. Man lämnar de platser man är bekant med och gör en utflykt till en annorlunda plats. Detta kan genomföras genom att man arbetar med inredningen, med ljuset och med musik och att man dekorerar platsen på ett ändamålsenligt sätt.

För dem som deltar på ett arrangemang är det ofta ett tillfälle att interagera med andra människor. Man kommer dit med sina vänner eller så förväntar

man sig att träffa nya vänner när man är där. Sällan vill deltagarna sitta ensamma och tysta i ett hörn medan arrangemanget fortgår framför deras ögon. Man kan kalla detta för deras deltagande i arrangemanget – deras sociala interaktion med andra personer som är där. Man kan öppna upp för den sociala interaktionen under ett arrangemang genom att bjuda på mat och dryck eller genom upplägg och aktiviteter som gör att deltagarna måste umgås med varandra. ♦

## Initieringsfasen

Initieringsfasen innebär att man samlar dem som ingår i arbetsgruppen för arrangemanget och diskuterar vad det är man vill göra. Det viktiga är att redan från början avgöra om ens mål är realistiska och rimliga. Under initieringsfasen sätter man också upp en vision för vad man vill att arrangemanget ska vara för dem som deltar.

## Planeringsfasen

Planeringsfasen innebär att man ställer upp konkreta mål för att den vision man har ska kunna förverkligas. Här kan man börja detaljplanera när och var arrangemanget ska genomföras. Man bör också undersöka vilka aktörer som måste involveras för att tid och plats ska fungera. Utifrån detta lägger man upp en handlingsplan för allt som ska genomföras fram till att arrangemanget äger rum.

## Genomförandefasen

Genomförandefasen innebär att allt praktiskt arbete inför och under arrangemanget genomförs. Här bör man redan ha klart för sig vad det är som ska göras och vara försiktig med att göra nya planer eller mål. Man jobbar helt enkelt efter det ramverk som man redan har ställt upp. Däremot måste man alltid vara beredd på att det oväntade inträffar och att man ibland måste improvisera.

## Utvärderingsfasen

Utvärderingsfasen innebär att man tillsammans sätter sig ner och ser efter om man nådde upp till projektets mål. Här kan man diskutera vad som inte fungerade och vad som gav oväntat bra utfall. Om man har som avsikt att genomföra arrangemanget igen, eller ett liknande arrangemang vid ett annat tillfälle, kan utvärderingen vara till stor hjälp.

# Ekonomisk verksamhet.

- ➔ Syftet med ekonomisk verksamhet är att skapa nytta och nöje för elever.
- ➔ Visionen för ekonomisk verksamhet är att alla ska kunna handla det som ingår i skoltiden i skolan.
- ➔ Idén med ekonomisk verksamhet är att erbjuda varor och produkter till elever.
- ➔ Grundfilosofin för ekonomisk verksamhet är att ge eleverna mer kvar av studiemedlet.
- ➔ Löftet för ekonomisk verksamhet är att ge lägre priser och högre kvalitet.
- ➔ Ekonomisk verksamhet kan vara till exempel försäljning av skolmateriel, skolkataloger, skolkläder och studentmössor, att driva skolcaféer eller att ordna skolresor och rabatter.

**N**är man går i gymnasiet får man ett studiebidrag som idag ligger på 1 050 kronor per månad. Förutom det brukar föräldrar stå för många kostnader, som hyra, el, mat och läkar- och tandläkarbesök, som man hade fått betala själv om man flyttat hemifrån. Trots att föräldrar står för många kostnader har gymnasieelever i allmänhet ändå mycket mindre pengar att röra sig med än många andra grupper i samhället, och det är inte alltid som studiebidraget räcker till.

Det är då den ekonomiska verksamheten i elevkåren kommer in i bilden. Genom att köpa in och sälja varor och produkter kan elevkåren se till att fler elever får mer kvar av studiemedlet och på köpet får bättre varor och produkter än om de köpt dem någon annanstans. Med andra ord finns elevkåren till för att kunna ge lägre priser och högre kvalitet, oavsett vilka varor och produkter det handlar om. En elev ska alltid kunna tjäna på ett medlemskap i elevkåren.

Ekonomisk verksamhet handlar om att se till att så många varor och produkter som möjligt säljs av elevkåren och att medlemmarna har ett så stort utbud som möjligt att välja utifrån. För att lyckas med det gäller det att sälja många olika saker – eftersom olika elever är intresserade av olika saker – och att ständigt få in nya produkter i sortimentet.

Några av de saker som elevkårer brukar sälja är skolmateriel, skolkläder, skolkataloger och studentmössor. Nästan alla elevkårer har rabatter av något slag, till exempel rabatter kopplade till med-

lemskortet eller särskilda rabatthäften. Många elevkårer anordnar också skolresor eller driver egna skolcaféer. I de allra flesta elevkårer är varor och produkter av dessa slag knutna till medlemskapet i elevkåren, antingen så att de enbart säljs till elevkårens medlemmar eller att elevkårens medlemmar får förmåner eller rabatter.

För att sälja varor och produkter gäller det att vara så bra som möjligt på försäljning och distribution. Ju duktigare man är, desto fler varor och produkter kan man sälja och desto bättre varor och produkter kan man få fram, så att eleverna faktiskt får ett lägre pris och högre kvalitet på det de köper. En bra idé är att hitta personer på skolan som annars hade varit intresserade av att driva företag eller som på andra sätt tycker att det är kul med marknadsföring och att nå ut med en viss produkt. Det behövs också personer som hjälper till med försäljningen och distributionen, till exempel står i skolcaféet eller finns med under skolresan. Det kan också vara bra att ta hjälp av någon utomstående som har koll på avtalsrätt när man ska underteckna avtal. ♦

# Exempel på ekonomisk verksamhet

## Rabatter

Rabatter är särskilda rabatter för elever på en viss skola, ofta för elevkårens medlemmar, i form av rabatthäften eller rabattkort (vilket kan vara samma som elevkårens medlemskort). Rabatter brukar gälla läsårsviss, på caféer, klädbutiker, restauranger, frisörer, bussbolag, körskolor, gym, biografier, teatrar, bokhandlar och skivaffärer.

## Skolkläder

Skolkläder är en uppsättning av kläder eller en hel kollektion som utgår från en skolas varumärke och oftast bär skolans logotyp eller emblem. Kläderna är utformade för att kunna bäras av alla elever på skolan, varje dag eller vid särskilda tillfällen då skolans varumärke lyfts frammer. Skolkläder säljs i elevkårens butik eller cafeteria eller på elevkårens expedition. I studenttider erbjuder ofta elevkåren studentmössor till dem som ska studenten.

## Skolresor

Skolresor är resor där elever åker tillsammans till ett gemensamt resmål, i Sverige eller utomlands, i samma län eller i en helt annan världsdel. Exempel är skidresor, solresor, stadsresor, studieresor eller språkresor. Skolresor kan äga rum när som helst, men sker framför allt under sommaren eller vintern, och kan locka både få och många elever.

## Skolmateriel

Skolmateriel är redskap, verktyg och hjälpmedel som man använder under lektionerna i skolan. Det kan säljas till alla elever och under hela terminen, via elevkårens butik, expedition eller cafeteria. Exempel är pennor, suddgummin, kollegieblock, linjaler, mappar och pärmar, almanackor, miniräknare, hänglås, USB-minnen eller arbetskläder. Skolmateriel är materiel med högre kvalitet till ett lägre pris med personlig utformning utifrån den skola man går på.

## Skolkatalog

Ofta produceras skolkataloger av ett lokalt fotoföretag i samarbete med elevkåren. Skolkataloger kan innehålla klassfoton samt foton på aktiva i elevkåren, skolföreningar och skoltidningen, och säljas i elevkårens butik, på elevkårens expedition eller i elevkårens cafeteria. Genom att arbeta med skolkatalogen kan elevkåren erbjuda eleverna en katalog med högre kvalitet till ett lägre pris, och med en personlig utformning för varje skola.

## Skolcafé

Ett skolcafé drivs självständigt av elevkåren eller i samarbete med skolan. Cafét är öppet för alla elever, men kan ha särskilda erbjudanden för elevkårens medlemmar. Ofta ligger det i en egen lokal, med soffor, fätöljer, musik, spel och tidningar. Öppettiderna kan vara hela dagen eller ett par timmar. I skolcaféet serverar man mat, dryck, glass, godis, frukt och snacks, och erbjuder bättre fika till ett lägre pris i en trevlig miljö.

# Försäljning

Marknadsföringen av en viss vara eller produkt kan delas upp i fem olika delar: produkt, pris, promotion, plats och person. Om man lyckas med alla delar är sannolikheten som störst att man säljer riktigt många varor och produkter.

## Produkten

Först och främst gäller det att ha en riktigt bra produkt. Om elevkåren sitter inne med de snyggaste studentmössorna, de mest förmånliga rabatterna eller den mest spännande skolresan är chansen självklart större att någon vill köpa just den produkten. För att lyckas med det finns det en poäng att ändå lägga en hel del tid på att ta fram den produkt man tror mest på och kanske testa hur väl den fungerar på ett urval av eleverna.

## Platsen

På samma sätt som det är viktigt att bestämma sig för hur man vill marknadsföra en viss vara eller produkt måste man också bestämma var marknadsföringen ska ske. Är korridorerna eller utanför matsalen rätt plats att marknadsföra skolkatalogen? Bör man sälja skolmateriel i skolans cafeteria eller på elevkårens expedition? Ska skolkäldrarna och studentprodukterna lyftas fram i elevkårens butik eller snarare vid skolans ingång?

## Priset

Naturligtvis betyder priset mycket för om någon köper eller inte köper en vara eller en produkt. I de allra flesta fall gäller också den grundläggande regeln att fler köper en produkt om den har ett lägre pris, om inte produkten skulle vara något slags lyxprodukt, då fler köper produkten bara för att den kostar mer pengar. Det gäller alltså att pressa priser så långt som möjligt, men också att skapa förmånliga erbjudanden som kan locka.

## Personen

Något som faktiskt påverkar mycket är vem som marknadsför ett visst erbjudande. Är det en person som är känd av många på skolan och som många har förtroende för är chansen naturligtvis större att någon köper varan eller produkten än om fallet är motsatt. Det finns alltså en poäng att fundera över vem som representerar elevkåren när olika varor och produkter som elevkåren säljer ska lyftas fram.

## Promotionen

Grunden för försäljning är att hitta sätt att nå ut med sin produkt, det som kallas promotion. För en elevkår kan det handla om att bestämma om man ska marknadsföra sig via flyers, affischer, hemsidor eller e-post, genom att prata med folk eller gå ut i klasserna. Vilka marknadsföringsätt man använder är viktigt och måste väljas i förhållande till andra aspekter, som vem som ska marknadsföra och var marknadsföringen ska ske.

# Distribution

Distribution handlar om hur själva försäljningen går till, och hur förhållandet ser ut mellan kunden (medlemmen i elevkåren), elevkåren och det företag som ligger bakom varan eller produkten som säljs. I princip finns det fyra olika modeller som man brukar använda sig av: förmedling, egen försäljning, kommission och handelsagentur.

## Förmedling

Förmedling går till så att ett visst företag har alla varor och produkter och sköter all försäljning av dem, antingen via en hemsida eller på plats. Det enda elevkåren gör är att förmedla kontakten till företaget, exempelvis genom att godkänna att det aktuella företaget är de som ska få sälja en viss sak. Förmedling är vanligt för skolkläder och studentmössor, där företaget, på uppdrag av elevkåren, kommer till skolan och har utprovning. Eleverna beställer direkt från företaget och inte från elevkåren. Fördelen är att elevkåren tar väldigt små ekonomiska risker, samtidigt som man inte får någon del av vinsten och har svårt att pressa priserna, eftersom de helt och hållet sätts av företaget som eleverna köper från.

## Egen försäljning

Tvärt emot förmedling så innebär egen försäljning att elevkåren köper in ett parti varor och produkter och sedan säljer det vidare själva. Om elevkåren lyckas sälja varorna och produkterna till ett högre pris än de köpte in dem för går de med vinst, förutsatt att de säljer tillräckligt mycket. Egen försäljning är vanligare i större elevkårer och förekommer vid försäljning av exempelvis skolmateriel eller om elevkåren har ett eget café. Fördelen med egen försäljning är att det är enklare att pressa priserna och att man får ta vinsten själv, samtidigt som den ekonomiska risken är betydligt högre, särskilt om man inte lyckas sälja slut på partiet.

## Kommission

Kommission innebär att man lånar in en uppsättning varor och produkter som man sedan säljer vidare. Om man inte lyckas sälja allt kan man skicka tillbaka varorna och produkterna och få tillbaka alla pengar eller delar av pengarna från leverantören. Försäljning via kommission är vanligt när man säljer saker som inte är präglade av en viss skolas varumärke, eftersom varorna och produkterna då kan användas även i andra sammanhang. För en elevkår som exempelvis vill sälja miniräknare eller arbetsredskap kan kommission fungera särskilt bra. Fördelen blir naturligtvis att den ekonomiska risken går ned, samtidigt som det är svårt att pressa priserna, eftersom man ofta får köpa in till butikspris och inte grossistpris.

## Handelsagentur

Handelsagentur innebär att man agerar säljare åt ett företag. Man beställer varor och produkter och säljer dem, men det är företaget som står på kontraktet och som är ansvarig för de produkter som säljs. På det sättet kan man säga att handelsagentur är som ett mellanting mellan förmedling och egen försäljning – det är företaget som är ansvarigt, men det är man själv som sköter försäljningen. Fördelen med handelsagentur är att man inte behöver ta några större ekonomiska risker, samtidigt som man inte kan ta några delar av vinsten, om man inte får provision på att sälja. Det blir enkelt att hantera reklamationer, eftersom ansvaret ligger på företaget. Jämfört med förmedling blir känslan lite mer att det är elevkåren som säljer något och inte bara företaget – men inte en lika stark känsla som om man har helt egen försäljning.

# Kulturell verksamhet.

- ➔ Syftet med kulturell verksamhet är att skapa stämning och känsla på skolan.
- ➔ Visionen för kulturell verksamhet är att alla ska få uppleva något nytt och annorlunda i skolan.
- ➔ Idén med kulturell verksamhet är att ordna föreställningar och uppsättningar.
- ➔ Grundfilosofin med kulturell verksamhet är att sprida sådan kultur som elever gillar.
- ➔ Kulturell verksamhet kan vara till exempel konserter, festivaler, föreläsningar, debatter, musikaler och spex.

**P**å många skolor använder man sig inte av aulor och musiksalar lika mycket som man skulle kunna göra. Det kan elevkårens kulturella verksamhet ändra på. Med hjälp av föreställningar och uppsättningar går det att skapa en stämning och känsla på skolan som bryter av mot stelheten och tristessen, och som skapar liv och rörelse på skolan och gör att fler kan slappna av och vara sig själva.

Kulturell verksamhet handlar egentligen bara om att låta saker synas och höras. På scenen i aulan kan man sätta upp en musikal eller ett spex. Ett större klassrum eller en åhörarsal kan göras om till en plats dit man bjuder in föreläsare eller där man ordnar debatter. På skolgården kan man sätta upp en scen och ordna en festival. I matsalen går det att bjuda in ett band som spelar musik under lunchen. Lyckas man med sådana saker är chansen stor att det blir mer liv i skolan.

För en elevkår är det viktigt att sprida kultur som elever gillar. Även om det kan finnas skolföreningar som bedriver kulturell verksamhet finns det en poäng att de större föreställningarna och uppsättningarna arrangeras av ett utskott eller en kommitté i elevkåren. En elevkår som helt släpper sin kulturella verksamhet till skolföreningar kommer att få svårare

att nå ut. Det finns också en poäng att de riktigt stora föreställningarna och uppsättningarna anordnas av elevkåren, som finns till för alla elever på skolan och inte enbart för de elever som är särskilt intresserade.

De vanligaste exemplen på elevkårens kulturella verksamhet är konserter, festivaler, föreläsningar, debatter, musikaler och spex. För att lyckas riktigt bra med kulturell verksamhet gäller det att hitta dem på skolan som är nyfikna på eller intresserade av scen- och kulturproduktion. Lite längre fram kan du läsa mer om ljus och ljud, regi och scenografi och produktionsledning. Nästan alltid finns det någon på skolan som har ett sådant intresse eller som vill pröva på. När man gör mindre saker behöver man inte heller vara expert för att exempelvis kunna sätta ljuset på ett bra sätt. ♦

# Exempel på kulturell verksamhet

## Konserter

På konserter kan band, med eller utan skivkontrakt, från skolan, staden eller andra delar av landet uppträda. Ofta anordnas konserter på skolgården, i matsalen eller på en annan scen i skolan, och tidpunkten kan lika gärna vara under lunch eller håltimmar som på kvällar och helger. Konsertverksamhet kan innebära ett band på en scen rakt upp och ned eller en hel klubbkväll med flera band.

## Föreläsningar

Föreläsningar kan hållas av vem som helst som har ett intressant ämne att lyfta fram och är duktig på att prata om det. De anordnas oftast i aulan eller en annat större klassrum eller åhörarsal på skolan. Om man samarbetar med skolan kan föreläsningarna bryta schemat, och annars kan de hållas under håltimmar, luncher eller efter skoldagens slut. Ett bra sätt att sätta in föreläsningen i ett sammanhang och skapa större intresse är att kombinera den med flera föreläsare, debatter, seminarier och workshops, under en temadag, -vecka eller -kväll.

## Festival

Festivaler kan locka band och andra aktörer från staden eller länet eller från resten av landet. Ofta arrangeras festivaler på skolgården eller i en närliggande park, under en dag, en eftermiddag eller en helg, och nästan alltid under våren eller precis i början av hösten. Förutom band som spelar kan festivaler innehålla massor av andra aktiviteter och gäster.

## Debatter

Debatter är ett tillfälle då ett antal personer diskuterar och argumenterar mot varandra, för att övertyga en grupp åhörare om en viss åsikt. En debatt kan handla om vad som helst och ha vilka deltagare som helst, antingen elever på skolan eller personer utanför skolan. Ofta håller man debatter i aulan eller ett annat större klassrum eller åhörarsal på skolan. I samarbete med skolan kan debatter bryta schemat, och i annat fall kan de arrangeras under håltimmar eller luncher, eller efter skoldagens slut. Precis som med föreläsningar kan man utöka arrangemanget genom att ha flera programpunkter.

## Musikal och spex

I en musikal blandas musik, teater och dans, och på scen kan det finnas både skådespelare, musiker och dansare. Spex är en slags teater med humoristiska inslag, inte sällan med musik och dans som en del av produktionen. Musikal och spex sätts oftast upp i skolans aula eller på en lokal teaterscen, och på många skolor är musikalen eller spexet en tradition som återkommer varje år. De kan vara stora produktioner, men också brytas ned i mindre framträdanden i samband med andra aktiviteter.

# Scen- och kulturproduktion

När man anordnar konserter, festivaler, musikalerna och spex är det scen- och kulturproduktion man behöver kunna något om. De roller som behövs i en produktion är ofta de samma oavsett vad man gör. Många av rollerna kan man gå kurser för att bli bättre på och man kan också få hjälp av personer som arbetar med områdena utanför skolan. Om det finns ett estetiskt program på skolan eller på en skola i närheten går det att ta hjälp av elever därifrån. Dessutom finns det nästan alltid även andra elever på skolan som har ett intresse kring scen- och kulturproduktion och som vill vara med.

## Regi

Att regissera innebär att ansvara för helheten i en scen- eller kulturproduktion. Främst krävs regi vid musikalerna och spex, men även vid större konserter och festivaler, eller temadagar eller temaveckor, kan det vara viktigt att någon tar på sig det kreativa ledarskapet. En regissör vägleder och instruerar skådespelarna, planerar repetitionerna och fungerar som arbetsledare åt dem som ansvarar för ljus, ljud och scenografi. En regissör har ofta en tydlig bild av hur han eller hon vill att en viss produktion ska se ut. Genom diskussioner kan regissören sedan se till att produktionen uttrycker det som var tänkt från början.

## Scenografi

Scenografi är konsten att bygga upp en viss miljö som används vid en scen- eller kulturproduktion. Det kan handla om bakgrunden på en festivalscen, dekoren som finns bakom en föreläsare eller vid en debatt eller hur scenen ska se ut till en musikal eller ett spex. I uppdraget som scenograf ingår att rita, designa och tillsammans med andra bygga upp dekorer, fonder, kulisser och rekvisita. Någon behöver också ansvara för skådespelarnas kostymer och smink. Ofta finns flera olika personer som agerar scenografer, kostymörer, sminkörer och scenbyggare. Vid dansnummer kan man även behöva en koreograf.

## Ljus

I nästan alla aulor finns det någon form av ljusanordning. Om det inte finns eller om den är klen utrustad är en bra fråga att driva mot rektorn att en bättre anläggning ska köpas in. Ljusanordningar går även att hyra in, om man exempelvis ska ha en festival eller en konsert på en scen utomhus. På de flesta skolor brukar det finnas någon som är duktig på ljus och annars kan man ofta låna in en sådan person från en annan skola. Om man verkligen inte hittar någon finns även möjligheten att hyra in en ljusstekniker, som kan ställa in ljuset och sedan instruera någon hur man sköter det under föreställningen eller evenemanget. Även vid föreläsningar och debatter finns det en poäng att ha en viss ljussättning för att skapa mer stämning och känsla.

## Ljud

Ljudet är antagligen det viktigaste att få att fungera. Faktum är att dåligt ljud kan förstöra vilken aktivitet som helst, oavsett om det är en debatt där det hela tiden blir rundgång i mikrofonerna eller en musikal där man inte kan höra vad folk sjunger. För att lyckas med ljudet krävs en bra ljudanläggning, med bra mikrofoner, bra högtalarsystem och bra mixerbord. Finns det inget sådant ljudsystem bör man hyra in ett, så att produktionen inte förstörs av att tekniken inte fungerar eller räcker till. Det är också viktigt att komma ihåg att testa ljudet ordentligt innan aktiviteten ska sätta igång, så att man inte upptäcker problemen när det väl är dags att köra.

## Produktionsledning

Produktionsledning innebär att leda det administrativa och organisatoriska arbetet bakom en viss produktion, vilket kan handla om att boka repetitionslokaler, lägga upp planering, utlysa möten och samordna alla som jobbar i projektet. Om man inte utsett en särskild kassör kan producenten även ha ett ekonomiskt ansvar, vilket kan vara lämpligt om man exempelvis hanterar större biljettintäkter. En producent brukar arbeta nära regissören men också tillsammans med alla andra i produktionen. För att vara en bra producent krävs att man är en strukturerad person som tycker om att driva processen framåt och se resultat.



# Politisk verksamhet.

- ➔ Syftet med politisk verksamhet är att skapa respekt för och stolthet hos elever.
- ➔ Visionen för politisk verksamhet är att alla elever ska få upp sin fråga på agendan och få fram det de vill.
- ➔ Idén med politisk verksamhet är att driva frågor och krav som ger elever möjlighet att få igenom det de vill.
- ➔ Grundfilosofin för politisk verksamhet är att elevers röster ska räknas.
- ➔ Politisk verksamhet kan till exempel innebära att driva frågor och krav om lärare, scheman, betyg, skolmat, fysisk arbetsmiljö och psykosocial arbetsmiljö.

**N**är man går i gymnasiet tillbringar man en stor del av sin tid med att sitta på eller vänta på lektioner. Man går till skolan för att lära sig saker och är beroende av att lära sig så mycket som möjligt, för att kunna klara sig i arbetslivet eller för att kunna studera vidare. Hur mycket kunskap man fått är också avgörande för vilket betyg man får, vilket i sin tur kan avgöra vilka kurser och program man kan läsa på högskolan eller universitetet – något som slutligen kan komma att avgöra vilket yrke och vilken lön man får i framtiden.

På samma sätt spelar många andra saker än lärare och betyg roll i skolan. När man går i gymnasiet äter man exempelvis mer eller mindre alla luncher i skolan. Det gör att skolmaten spelar roll – att den är tillräckligt god och att det går att bli mätt på den. Förutom det spelar det också roll hur den fysiska arbetsmiljön ser ut på skolan – att det finns bra ljus, ljud, luft och lokaler. På en del yrkesförberedande program kan den fysiska arbetsmiljön rentav vara skillnaden mellan liv och död, framför allt när det gäller frågor om säkerhet. På många studieförberedande program kan frågor om psykosocial arbetsmiljö vara viktig, exempelvis hur schemat är utformat eller hur mycket stress som läxor, prov och arbeten skapar.

Det är där elevkårens politiska verksamhet kommer in i bilden. Ordet politik ska här inte förstås som partipolitik. Snarare handlar det om sakpolitik, det

vill säga att driva de frågor och krav som elever tycker är viktiga gentemot lärare, rektorer, tjänstemän och politiker, beroende på vem som har ansvar för det man vill ändra på. För att driva igenom frågan eller kravet använder man sig av påverkansarbete, vilket kan vara alltifrån lobbying och opinionsbildning till förhandling och PR.

När man sysslar med politisk verksamhet kan man driva mer eller mindre alla frågor och krav som elever tycker är viktiga. Det kan både handla om saker som man tycker fungerar dåligt och om saker man tycker skulle kunna fungera bättre. Några av de frågor som det är vanligast att elevkåren driver har vi redan nämnt: lärare, scheman, betyg, skolmat, fysisk arbetsmiljö och psykosocial arbetsmiljö. En enskild fråga kan innehålla olika krav. Exempelvis kan frågor om scheman handla om alltifrån lektionernas längd, raster, håltimmar och luncher till hur många prov och arbeten man bör ha varje vecka.

Kring många frågor och krav som en elevkår driver kan man hitta stöd i lagar och förordningar, som riksdag eller regering har beslutat. Tillsammans bildar de elevers rättigheter. Har man koll på vad som står i exempelvis skollagen eller arbetsmiljölagen, eller hur myndigheter som Skolverket och Skolinspektionen fungerar, är chansen stor att man kan driva igenom en fråga. Det är också grunden för den politiska verksamhet som en elevkår bedriver – att alla elever ska få den skola som de har rätt till. ♦

# Exempel på politisk verksamhet

## Lärare

Grundkravet när det gäller lärare är att se till att alla elever har tillgång till lärare som är kunniga och skickliga, alltså som kan sina ämnen och vet hur de ska lära ut. Det handlar också om att ha lärare som sätter betyg på ett bra sätt och lärare som är bra ledare och chefer för eleverna. I samband med att man driver frågor om lärare kan det vara viktigt att lyfta fram vikten av små klasser. Det kan också finnas en poäng att peka på vikten av en bra studiemiljö, alltså att alla elever har tillgång till bra utrustning för att lära sig saker, som skolbibliotek, datorsalar, läromedel och teknisk utrustning. I vissa fall kan man även lyfta upp tillgången till stöd- och specialundervisning.

## Skolmat

Frågor om skolmat kan innebära krav på maten, menyn och matsalen. Krav på maten handlar om att se till att alla elever får skolmat som verkligen smakar gott och går att äta och bli mätt på. En sådan mat är antagligen lagad på plats, av en riktig kock och med bra råvaror. Kring menyn kan man arbeta för att få bort de maträtter som flest elever gillar sämst och få in de maträtter som flest elever tycker bra om. Rimliga krav att ställa på matsalen är att det är en bra miljö i matsalen, med tillräckligt med plats, gott om tid att äta, trevlig inredning och lagom hög ljudnivå.

## Fysisk arbetsmiljö

Frågor om fysisk arbetsmiljö handlar om att ställa krav på ljudet, ljuset, luften och lokalerna. För att ljudet ska vara bra gäller det att undvika buller och för högt ljud, både bakgrundsbuller och det oljud som kommer plötsligt från exempelvis maskiner. När man ställer krav på belysningen handlar det om att den ska vara tillräcklig och rätt anpassad – både den allmänna belysningen och den belysningen som riktar sig mot en viss punkt, exempelvis från en skrivbordslampa eller mot en maskin. Luften ska hålla lagom temperatur, varken för hög eller för låg, och ventilationen ska fungera som den ska. När det gäller skolans lokaler handlar det om att ställa krav på att uppehålls- och avkopplingsrum fungerar bra, att det finns bra förvaringsutrymmen och att allt som ska finnas på toaletterna finns.

## Betyg

Frågor om betyg handlar om att se till att alla betyg som sätts verkligen sätts på en persons kunskaper och att själva betygsättningen går till på rätt sätt. Betyg baserat på kunskap innebär att lärare inte ska utgå från annat än kursplaner och betygs-kriterier när de sätter betyg. En lärare ska inte sätta betyg på en elevs personlighet eller närvaro, utan enbart på vad personen kan och inte kan. Betygs-sättning som går till på rätt sätt handlar om att en elev ska få information om hur den ligger till och varför läraren har satt ett visst betyg. Det handlar också om att lärare ska lägga upp prov och väga mellan olika betyg på rätt sätt.

## Scheman

Frågor om scheman handlar om att se till att alla elever har en arbetsbelastning som är lagom hög, jämn och förutsägbar. Några exempel på det är att man inte borde behöva arbeta mer än 40 timmar i veckan om man går i skolan, även om det tyvärr inte finns en lag om det för elever. Man borde också få läxor, prov och arbeten jämnt utspridda över veckorna och terminen, och inga läxor, prov och arbeten borde komma med kort varsel. När man driver frågor om scheman är det också viktigt att få fram bra principer för schemaläggningen. Några exempel på det är hur långa raster och håltimmar borde vara, när skoldagen borde börja och sluta, pauser efter idrottslektioner och tid för lunch och vilka veckodagar som prov och arbeten inte borde läggas.

## Psykosocial arbetsmiljö

Att driva frågor om psykosocial arbetsmiljö kan innebära att ställa krav kring stress, kring våld, hot och kränkande behandling och jämställdhet. Lärare och rektorer bör ta på allvar om många elever är stressade, för att arbetsbördan är för hög eller för att lärare inte lägger upp arbetet på ett strukturerat sätt. Frågor om våld, hot och kränkande behandling handlar om att enskilda elever eller enskilda lärare behandlar andra elever på ett olämpligt sätt. Jämställdhet gäller hur killar och tjejer behandlas i skolan och kraven kan ofta gälla förhindrande av sexuella trakasserier eller annat olämpligt agerande.

# Påverkansarbete

**N**är man driver frågor och ställer krav på lärare och rektorer gäller det att vara så bra som möjligt på påverkansarbete. Påverkansarbete är ett samlingsnamn som kan användas för en rad olika metoder och verktyg som man använder för att driva igenom en fråga eller ett krav. Några av dem skriver vi mer om här – lobbying, opinionsbildning, förhandling och PR. Som du kommer att märka skiljer sig metoderna åt ganska mycket. Det är inte samma sak att sitta vid rektorns skrivbord och förhandla om en fråga som att opinionsbilda genom kampanjer och insändare i skoltidningen eller lokalpressen. Vill man få igenom en fråga är det därför viktigt att fundera över vilken som är den bästa metoden för att driva igenom frågan och på ett medvetet vis

kombinera olika sätt att driva frågan framåt.

På skolan finns det nästan alltid personer som är mer intresserade av politik. Det kan vara personer som är aktiva i partipolitiska ungdomsförbund eller andra typer av organisationer, som miljö-, jämställdhets- eller antirasismorganisationer. Kanske är det personer som är duktiga på journalistik och funderar på att arbeta med press och media i framtiden eller kanske på en kommunikationsbyrå som driver frågor åt andra. Eller så handlar det om killen eller tjejen som är duktig på juridik och mer än gärna gräver ned sig i lagtext för att skapa ett riktigt bra fall att driva. Oavsett så gäller det att hitta de personerna på skolan och få med sig dem i elevkårens påverkansarbete. ♦

## Lobbying

Lobbying innebär att en representant för ett visst intresse, exempelvis en organisation, försöker påverka beslutsfattare genom samtal med dem. Sådana samtal sker utanför den offentliga diskussionen, alltså den som i resten av samhället sker i tidningar och teve eller genom debatter i riksdag eller kommunfullmäktige. På en skola kan ett typiskt exempel vara en elevkår som bedriver lobbying mot rektorn och lärarnas skyddsombud för att få igenom att skolan ska köpa in ny ventilation. I resten av samhället finns det många exempel på organisationer som i formella eller informella sammanhang träffar politiker eller andra makthavare för att övertyga dem om olika saker.

## Opinionsbildning

Opinion brukar beskrivas som den attityd som en enskild person, en grupp eller en hel befolkning har till en viss fråga. Man kan exempelvis prata om opinionen i en viss skolklass, lärarkår eller skola. Ofta beskrivs opinionsbildning som att man försöker påverka opinionen hos en viss grupp genom kampanjer, insändare, debattartiklar, undersökningar eller seminarier. På en skola kan ett typiskt exempel vara en elevkår som driver en kampanj om mer rättvisa betyg i syfte att påverka opinionen hos elever, lärare och rektorer. I resten av samhället finns det många exempel på opinionsbildning där partier eller intresseorganisationer försöker etablera en viss åsikt hos en viss grupp.

## Förhandling

Förhandling handlar om att överlägga för att nå en överenskommelse. I en förhandling har olika parter olika bud som de lägger fram, oftast så att man möts på mitten och kommer fram till någon form av kompromiss. Runt omkring förhandlingen har man även olika sätt att utöva påtryckningar eller göra markeringar för att sätta press på motparten. På en skola kan ett typiskt exempel vara en elevkår som förhandlar med rektorn om att enbart ha två prov eller arbeten per vecka. I samhället i övrigt är klassiska förhandlingar de som äger rum mellan fackförbund och arbetsgivarorganisationer för att teckna nya kollektivavtal eller komma överens om nya lönenivåer.

## PR

PR står för public relations och handlar om att skapa relationer till allmänheten i syfte att påverka den. Många menar att det finns en skiljelinje mellan PR och reklam, där reklam handlar om att förmedla sitt budskap genom betald annonsering och PR är att använda andra kanaler som finns till buds. Framför allt sker PR genom att någon försöker skapa sympati för en viss fråga. På en skola kan ett typiskt exempel vara en elevkår som delar ut ett pris till den bästa läraren på skolan, för att skapa stöd för det sätt som eleverna vill att lärare ska vara. I samhället i övrigt finns det många liknande utmärkelser eller event som försöker skapa sympati för en viss fråga.









